

BIZARR LEGENDA VAGY A TOTÁLIS GYŐZELEM KEZDETE?

SZABADOS ÁDÁM

Máté evangéliuma furcsa eseményekről számol be Jézus halála kapcsán. Mint mikor *Az elveszett frigy láda fosztogatói* c. filmben Indiana Jones leemeli a szobrot a tartókorongról, és elkezd összeomlani az egész barlangba vájt épület, Jézus halálakor is megindul a föld Jeruzsálemben és igencsak meglepő dolgok történnek. Az evangélium 27. részében ezt olvassuk: „És íme, a templom kárpitja felülről az aljáig kettéhasadt, a föld megrendült, és a sziklák meghasadtak. A sírok megnyíltak, és sok elhunyt szentnek feltámadt a teste. Ezek kijöttek a sírokból, és Jézus feltámadása után bementek a szent városba, és sokaknak megjelentek. Amikor pedig a százados és akik vele őrizték Jézust, látták a földrengést és a történeteket, nagyon megrémültek, és így szóltak: 'Bizony, Isten Fia volt ez!'" (51-54)

Máté beszámolóját olvasva azonnal számos kérdés ötlük az agyunkba. Milyen földrengés volt ez? A földrengés okozta a kárpit meghasadását és a sírok megnyílását? Kik ezek az elhunyt szentek, akik feltámadtak? Úgy támadtak fel, mint ahogy Jézus támadt fel húsvét hajnalán, vagy úgy, mint Lázár és a naini ifjú? Mi történt velük később? Újra meghaltak? Vagy Jézussal együtt a mennybe mentek? Miért csak Jézus feltámadása után mentek be a városba? Tényleg megtörtént ez az eset, vagy Máté beszámolója azt igazolja, hogy az evangélium megírásakor már javában zajlott a legendák gyártása Jézus személye körül?

Hadd kezdjem az utolsó kérdéssel. Egyetérttek N. T. Wrighttal abban, hogy pusztán történettudományi szemszögből nem lehet eldönteni, vajon Máté itt legendás elemeket fűzött-e Jézus halálához vagy azt írta-e le, ami valóban megtörtént. Máté szemtanú volta és más szemtanúkkal való szoros kapcsolata a beszámoló hitelességet erősíti, de történész szemmel nem elképzelhetetlen az sem, hogy Máté olyan eseményekről számol itt be, melyek az emberek túlfűtött képzeletében játszódtak csak le. N. T. Wright a *The Resurrection of the Son of God* (Isten Fiának feltámadása) című könyvében négy lehetséges szándékot lát Máté beszámolója mögött. 1. Máté egy létező hagyományt ad tovább, hogy ezáltal az új kor eljövételét, a halál birodalmának legyőzését hangsúlyozza. 2. Az események csak metaforái annak a hatalmas győzelemnek, amit Jézus a kereszten aratott. 3. Máté ugyanarra a hagyományra utal, amelyre a *Péter evangéliuma* c. apokrif irat, melyben három halott jön ki a sírból, és a kereszt követi őket. 4. Máté kitalált egy történetet, mely jól kapcsolható az Ez 37, Ézs 26, Zak 14, Dán 12 és hasonló ószövetségi szövegekhez.

Wright az első magyarázat mellett teszi le a voksát, részben azért, mert szerinte a római százados reakcióját csak az indokolja, ha az események Máté szerint valóban megtörténtek (632-636). Én sem gondolom, hogy Máté legendákról számolna be. Egyrészt túl közel volt még az eseményekhez, másrészt a korai keresztények egészséges józansággal utasították el a különböző apokrif evangéliumokban jelentkező legendagyártást. A kérdést

végző soron nem a történelmi szempont dönti el, hanem az újszövetségi kánonnal kapcsolatos meggyőződés. Hitem szerint Máté evangéliuma mögött az őt felhatalmazó Krisztus és az írás folyamatát mindvégig felügyelő és inspiráló Szentlélek állt, ezért minden, amit Máté leírt, igaz és megbízható – a halott szentek feltámadásáról szóló beszámoló is. De ha nem bizarr legendáról van szó, akkor vajon mi lehet a jelentősége Máté evangéliumában a földrengésnek és a sírok megnyílásának?

Leon Morris szerint Máté beszámolójának az volt a célja, hogy hangsúlyozza: Jézus halála kataklizmikus esemény volt (*New Testament Theology*, 135). Walter C. Kaiser is erre a következtetésre jut. Kaiser szerint a történet azt szemlélteti, hogy a zsidók királyának halála nem szörnyű igazságtalanság volt csupán, hanem Isten tervének a beteljesedése. A Messiás halála nem a vége, hanem a kezdete a beteljesedésnek. „Mintha Jézus halála felszabadítaná a feltámadás erőinek hullámain” (*Hard Sayings of the Bible*, 401). A hódolat tartófalainak megroggyanása, a sírok megnyílása, a romolhatatlanba öltözött holtak megjelenése az eljövendő világ kezdetét jelöli.

Kaiser megpróbál választ adni a történettel kapcsolatos többi kérdésre is. Milyen értelemben támadtak fel az ószövetségi szentek? Kaiser úgy gondolja, hogy ezek az emberek nem csak életre keltek, hanem abban a feltámadásban részesültek, amelyben maga Jézus is. Nem haltak meg többé. „Mivel úgy tűnik, ők első zsengei az igazak feltámadásának, nem valószínű, hogy Máté akár egy pillanatig is azt gondolta volna, hogy később visszatértek a sírba.” (402). N. T. Wright említi Theophülaktoszt, aki ezer évvel Jézus után arról számol be, hogy egyesek még az ő idejében is találkoztak ezekkel az szentekkel. Ez azonban már tényleg inkább legendának tűnik (Wright sem egyetértően utal erre a forrásra). Sokkal valószínűbb, mondja Kaiser, hogy a Jézus halálakor feltámadt ószövetségi szentek negyven nappal a feltámadás után Jézussal együtt a mennybe mentek.

Újabb kérdés, hogy vajon miért nem az összes ószövetségi szent támadt fel ekkor? Kaiser a „már igen” és a „még nem” eszkatológiai feszültségét látja a részleges feltámadásban. Ahogy Jézus eredményes szolgálata ellenére sok beteg nem gyógyult meg Palesztínában és sok megszállott nem szabadult meg, az ószövetségi szentek feltámadása is előíze volt csak az eljövendő világ erőinek. „Ez a feszültség nem csak az evangéliumokban látható, hanem végighúzódik az egész Újszövetségen.” (402) A végső feltámadás továbbra is reménység a számunkra – és a meghalt szentek többsége számára is.

Miért csak Jézus feltámadása után mentek be ezek a feltámadt szentek Jeruzsálembe? Kaiser szerint valószínűleg azért, mert nem előzhették meg Jézust. Ez nem volt feltétlenül tudatos döntés a részükről, lehet, hogy Isten egyszerűen nem adott nekik ehhez erőt húsvét reggeléig. A sírok érintetlenek maradtak addig, hiszen az ünnepek alatt egyetlen zsidó sem ment volna a sírok közelébe, nehogy rituálisan tisztátalanná válják. Ha valaki észrevette volna is a nyitott sírokat, a szombat alatt valószínűleg nem tett volna velük semmit, vasárnap reggel pedig már késő volt: a feltámadt holtak szabadon bemehettek a városba. „Nem hallunk arról, hogy beszéltek volna Jézusról, vagy hogy hallottak volna egyáltalán róla. Annak azonban tudatában voltak,

hogy Isten feltámasztotta őket, annak is, hogy ez mikor történt, s hogy egy ilyen feltámadás biztos jele a Messiás jelenlétének, vagy másképpen mondva: az eljövendő kor kezdetének.” (402)

Máté beszámolóját olvasva én azt látom a furcsa történés legfontosabb üzenetének, hogy miközben a zsidók királya teljes erőtlenségben és kiszolgáltatottságban kiadja a lelkét, miközben mindenki szemében abszurdnak tűnik a vád, hogy a kereszten szenvedő alak bármiféle király lehetne, a háttérben hatalmas erők mozdulnak meg, éppen Jézus erőtlensége csúcspontján, a halál pillanatában. Erőtlenségében Jézus a rómaiaknál sokkal nagyobb ellenfelet kényszerített térdre: magát a halált. A halál felett még Róma sem volt úr, Jézus azonban igen! A földrengés és a sírok megnyílása egy pillanatra azt a tényt világították meg, hogy a halál oszlopai nagypéntek nappali sötétjében végleg megroggyantak. Jézus győzött, és örökre győzni fog!